

Fitness Liderlerinin İş ve Yaşam Doyumunun Belirlenmesinde Tutkunluğun Rolü: Ankara İli Örneği

The Role of Passion in Prediction of Job and Life Satisfaction in Fitness Leaders: Sample of Ankara Province

Araştırma Makalesi

¹Selen KELECEK, ¹Atahan ALTINTAŞ, ¹Feyza Meryem KARA, ²F. Hülya AŞÇI

¹ Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Spor Bilimleri Bölümü

² Marmara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, fitness liderlerinin tutkunluk düzeylerinin, iş ve yaşam doyumlarını belirlemedeki rolünün araştırılması ve tutkunluk, yaşam doyum ve iş doyumunun cinsiyet ve mesleki deneyime göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesidir. Çalışmaya 200 (\bar{X} yaş;29.52±4.38) fitness lideri katılmıştır. Katılımcılara "Tutkunluk Ölçeği" (Vallerand ve diğ., 2003), "Yaşam Doyumu Ölçeği" (Diener ve diğ., 1985) ve "Minnesota İş Doyumu Ölçeği" (Weiss ve diğ., 1967) ile araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Fitness liderlerinin tutkunluk düzeylerinin iş ve yaşam doyumlarının belirlenip belirlemediğini inceleme amacı ile Çoklu Adımsal Regresyon Analizi; cinsiyete ve mesleki deneyime göre tutkunluk düzeyi ve iş doyumundaki farklılığı test etmek için 2 x 2 (Cinsiyet x Mesleki Deneyim Yılı) Çoklu Varyans Analizi (MANOVA); yaşam doyumunu cinsiyet ve mesleki deneyime göre incelemek için ise 2 x 2 (Cinsiyet x Mesleki Deneyim Yılı) Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Çoklu Adımsal Regresyon Analizi sonuçları; fitness liderlerinin takıntılı tutkunluklarının dışsal iş doyumunu alt boyutunun belirleyicisi olduğunu; hem uyumlu hem de takıntılı tutkunluğun birlikte içsel iş doyumunu, genel iş doyumunu ve yaşam doyumunun pozitif yönde belirleyicisi olduğunu göster-

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the role of passion in predicting job and life satisfaction in fitness leaders and examine the sex and job experience differences in these variables. Two hundred (Mage=29.52±4.38) fitness leaders participated in this study. "Passion Scale" (Vallerand et al., 2003), "Satisfaction with Life Scale" (Diener et al., 1985), and "Minnesota Job Satisfaction Questionnaire" (Weiss et al., 1967) were administered to participants. Stepwise Multiple Regression Analysis was used to determine whether fitness leaders' levels of passion predict their job and life satisfaction. 2x2 (sex x year of job experience) Multivariate Analysis of Variance (MANOVA) was used to test the sex and year of job experience differences in passion and job satisfaction. Furthermore, 2x2 ANOVA was conducted to test sex and year of job experiences differences in life satisfaction. Results of Regression Analysis indicated that obsessive passion was a significant predictor of extrinsic job satisfaction; both harmonious and obsessive passion were a significant predictor of intrinsic job satisfaction, general job satisfaction and life satisfaction of fitness leaders ($p<.01$). The MANOVA results showed that participants' passion scores differed with regard to year of job experiences ($p<.05$), but there were

miştir ($p < .01$). MANOVA sonuçları, tutkunluk puanlarının mesleki deneyime göre farklılaştığını ($p < .05$), ancak cinsiyete göre farklılaşmadığını göstermektedir ($p > .05$). Öte yandan, MANOVA ve ANOVA sonuçları, fitness liderlerinin iş doyumu ve yaşam doyumu puanlarının cinsiyet ve mesleki deneyime göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur ($p > .05$). Sonuç olarak; fitness liderlerinin mesleklerini severek yapmalarının, çaba harcamalarının ve mesleklerine olan bağımlılıklarının yaşam ve iş doyumlarını arttırdığı, ancak katılımcıların cinsiyet ve deneyimlerinin iş ve yaşam doyumları üzerine bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler

Fitness lideri, Tutkunluk, İş doyumu, Yaşam doyumu

Key Words

Fitness leaders, Passion, Job satisfaction, Life satisfaction

GİRİŞ

Günümüzde egzersize katılımın artmasıyla birlikte, spor tesislerinin sağladığı imkânların çoğaldığı görülmektedir. Bireylerin spor merkezlerine yönelmesini sağlayan en önemli etkenlerin başında tesisin çok amaçlı olarak yapılarak bireylerin farklı ihtiyaçlarını karşılaması, yaşam merkezi haline gelmesi ve çalışanların nitelikli olması gelmektedir. Bu bağlamda, yaşam merkezi konsepti ile hizmet veren spor tesislerinde verilen hizmet kalitesi, örgüt kültürü ve personel gibi birçok faktörle değerlendirilmekte, hizmet kalitesinin artırılmasında en önemli değerlendirme aracı olarak ise bu tesislerde görev yapan personel görülmektedir. Buna bağlı olarak, fitness liderlerinin, egzersiz katılımcıları açısından egzersizde devamlılık, spor tesisleri açısından ise üye memnuniyeti ve hizmet kalitesini yükseltme konusunda önemli bir etken olduğu söylenebilir. Egzersiz katılımcılarını sportif anlamda yönlendiren, birebir iletişimde olan ve bir anlamda tesise ve egzersize bağlılığını arttıran fitness liderlerinin mesleki başarıları hem iş hem de yaşam doyumlarını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Bu noktada egzersiz/spor ortamında önemli bir yeri olan fitness liderlerinin iş ve yaşam doyumlarının araştırılması önem arz eden bir konu olarak görülmektedir.

İş doyumu, insanların meslekleriyle ilgili duygularını yansıtan tutumsal bir değişken olarak tanımlanmakta ve bir iş görenin işi ile ne

no differences with regard to sex ($p > .05$). On the other hand, MANOVA and ANOVA analysis indicated that fitness leaders' job satisfaction and life satisfaction scores didn't differ with respect to sex and year of job experience ($p > .05$). It can be said that, the more fitness leaders love their profession, make more effort on it and the more they become addict on their profession, the more they satisfy with their job and life. In addition, sex and job experience has no effects on fitness leaders' job satisfaction and life satisfaction.

derece mutlu ya da mutsuz olduklarının göstergesi olarak kabul edilmektedir (Spector, 1996). İş doyumunu oluşturan faktörlerin temelinde iş görenin fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları bulunmaktadır. Bunlar; işin kendisi, fiziki koşulları, işin türü, gerektirdiği bilgi ve yetenek düzeyi, amaç, ücret, iş seçimi, iletişim, güvenlik, bağlılık gibi birçok etkenden oluşmaktadır (Yiğit ve diğ., 2011). Yaşam doyumu ise bireyin kendi belirlediği kriterlere uygun bir biçimde tüm yaşamını pozitif değerlendirmesi (Diener ve diğ., 1985) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin mutluluğu ile ilgili kavramların bilişsel yönünü temsil eden (Tuzgöl-Dost, 2007) yaşam doyumu; hâlihazır yaşamın yanında geçmiş ve gelecekteki doyumunu, yaşamı değiştirme isteğini kapsar ve içerisinde aile, serbest zaman, sağlık ve iş olgularını barındırır (Diener ve Lucas, 1999). İnsan, yaşamının önemli bir bölümünü işinde geçirmekte; burada karşılaştığı güzel ve kötü anların izlerini işi dışında sürdürdüğü yaşamına taşımaktadır. Bu bakımdan iş ve yaşam, birbirinin içerisine girerek bir bütünü oluşturmakta; dolayısı ile iş doyumu ve yaşam doyumu birbirinin içerisinde ve birbirini tamamlayan iki kavram olarak birbirini anlamlandırmaktadır (Dikmen, 1995). İş ve yaşam doyumunun yapıları işi ya da yaşamı anlamlı bulmak, amaçlara ulaşma konusunda uyum, ekonomik güvenlik, sosyal ilişkiler, demografik özellikler, motivasyon, iş/yaşam ile

ilgili istek ve beklenti, deneyim, öğrenim durumu ve kişilik gibi faktörlerden etkilendiği yapılan araştırmalarda (Keser, 2005; Yelboğa, 2007) ortaya konmuştur. Bunların yanında tutkunluk kavramının da iş doymu (Carbonneau ve diğ., 2008) ve yaşam doymunu (Amiot ve diğ., 2006; Philippe ve diğ., 2009b; Rousseau ve Vallerand, 2008; Stenseng ve diğ., 2011; Wang ve Chu, 2007) etkilediği görülmüştür.

Tutkunluk kavramı, Vallerand ve diğ. (2003) tarafından bireyin hoşlandığı (hatta sevdiği), önemli bulduğu, zaman ve enerji harcadığı aktiviteye olan güçlü eğilim olarak tanımlanmış ve bireylerin yapmakta oldukları aktiviteye devam etmeleri için önemli bir neden olduğu savunulmuştur. Vallerand ve diğ. (2003) tutkunluk kavramını uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk olmak üzere iki alt boyutta incelemiştir. İki Boyutlu Tutkunluk Modeli'nde (Vallerand ve diğ., 2003) uyumlu tutkunluk, aktivitenin otonom olarak içselleştirilmesini, aktiviteye katılımın güdüsel güç ile ve hiçbir dış etki olmaksızın özgürce seçilmesini kapsarken; takıntılı tutkunluk, aktiviteye ekli olan belirli olgular (sosyal kabul, öz saygı) ile dışsal güdülerin aktiviteye katılım üzerindeki etkisini kapsar ve bireyin aktiviteyi kontrollü içselleştirmesi ile meydana gelir. Modele göre, aktiviteye karşı uyumlu tutkunluk geliştiren bireyler aktivite sırasında ilgili konuda daha dikkatli, daha ılımlı ve daha esneklerdir. Bunun aksine aktiviteye karşı takıntılı tutkun olan bireyler ise, aktiviteye katılımda baskı ve zorunluluk, katılmamada suçluluk ve utanç gibi duyguları taşırlar (Donahue ve diğ., 2009).

Fitness liderlerinin mesleklerine karşı olan bu duygu durumları ve duygulanımlarının bir yansıması olarak davranım çıktılarının; mesleki başarılarını, genel iyi olma hallerini, meslek ve meslek dışı yaşamlarında yer alan iletişimlerini, dolayısıyla da iş doymu ve yaşam doymularını etkileyebileceği düşünülmüştür. Bu düşünce ile fitness liderlerinin mesleklerine karşı olan tutkunlukları, iş ve yaşam doymuları bu çalışmada ele alınmıştır. Bu bağlamda, çalışmada fitness liderlerinin tutkunluk düzeylerinin, iş ve yaşam doymularını belirlemedeki rolünün araştırılmış-

tır. Çalışmada ikincil amaç olarak ise, tutkunluk, yaşam doymu ve iş doymunun cinsiyet ve mesleki deneyimine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu: Çalışma örnekleme seçkisiz olmayan örneklem modeli içerisinde yer alan uygun örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın örneklemini Ankara ilindeki özel ve kamuya ait spor merkezlerinde fitness lideri olarak görev yapan 89 kadın ($\bar{X}_{yaş}$; 28.83 ± 4.43), 111 erkek ($\bar{X}_{yaş}$; 30.07 ± 4.28), toplam 200 ($\bar{X}_{yaş}$; 29.52 ± 4.38) fitness lideri oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan fitness liderlerinin meslek deneyimi ortalaması 5.74 ± 3.61 yıl olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları:

Tutkunluk Ölçeği: Katılımcıların mesleklerine karşı olan tutkunluklarını incelemek amacı ile, Vallerand ve diğ., (2003) tarafından geliştirilen ve bireylerin yaptıkları aktiviteye olan tutkunluk düzeylerini ölçen "Tutkunluk Ölçeği" uygulanmıştır. Uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk olmak üzere iki alt boyutu olan ve on altı maddeden oluşan ölçek, 7'li likert tipinde değerlendirilmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması Keleş ve Aşçı tarafından 2013 yılında sporcular için yapılmıştır. Yazılı kaynaklar incelendiğinde, Tutkunluk ölçeğinin, rekreatif egzersiz katılımcıları (Stenseng, 2008), sporcular (Gustafsson ve diğ., 2011; Vallerand ve diğ., 2006), öğretmenler (Carbonneau ve diğ., 2008), taraftarlar (Vallerand ve diğ., 2008) ve hakemler (Keleş ve diğ., 2014; Philippe ve diğ., 2009a) gibi farklı örneklem gruplarında kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada, katılımcılardan, ölçek maddelerini yaptıkları işi (fitness liderliği) düşünerek cevaplamaları istenmiştir. Bu örneklem için ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı uyumlu tutkunluk alt boyutu için .87, takıntılı tutkunluk alt boyutu için .88 olarak saptanmıştır.

Minnesota İş Doymu Ölçeği: Minnesota İş Doymu Ölçeği, Weiss ve diğ., (1967) tarafından bireylerin işlerinden aldıkları doymu belirle-

mek üzere geliştirilmiştir. Ölçek; içsel iş doyumunu, dışsal iş doyumunu ve genel iş doyumunu olmak üzere 3 alt boyut ve toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Beşli likert tipinde değerlendirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Baycan (1985) tarafından yapılmıştır. Bu örneklem için ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı içsel iş doyumunu alt boyutu için .84, dışsal iş doyumunu alt boyutu için .83, genel iş doyumunu için ise .90 olarak bulunmuştur.

Yaşam Doyumu Ölçeği: Diener ve diğ. (1985) tarafından geliştirilen "Yaşam Doyumu Ölçeği", bireylerin yaşamlarından aldıkları doyumunu ölçen 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçek tek boyuttan oluşmaktadır ve 7'li likert tipinde değerlendirilmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışması; Köker (1991), Yetim (1991) ve Durak ve diğ. (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin bu örneklem için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısının .91 olduğu saptanmıştır."

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu; katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve mesleki deneyimlerini içeren sorulardan oluşmaktadır. Katılımcıların mesleki deneyimleri "5 yıl ve altı" ve "6 yıl ve üzeri" olarak kategorize edilmiştir.

Verilerin Toplanması: Ölçekler fitness liderlerine mesai saatleri başlangıcında uygulanmıştır. Ölçekler uygulanmadan önce katılımcılara araştırmacılar tarafından gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Verilerin Analizi: Fitness liderlerinin tutkunluk düzeyleri, iş ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi yapılmıştır. Fitness liderlerinin tutkunluk düzeylerinin iş ve yaşam doyumlarını belirleyip belirlemediğini incelemek amacıyla Çoklu Adimsal Regresyon Analizi yapılmıştır. Cinsiyete ve mesleki deneyime göre tutkunluk düzeyi ve iş doyumundaki farklılığı test etmek için 2 x 2 (Cinsiyet x Mesleki Deneyim Yılı) Çoklu Varyans Analizi (MANOVA), yaşam doyumunu cinsiyet ve mesleki deneyime göre karşılaştırmak için ise 2 x 2 (Cinsiyet x Mesleki Deneyim Yılı) Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Verilerin analizine ve bulguların yorumlanması

na geçilmeden önce normallik, doğrusallık, çoklu ve varyans-kovaryans matrislerinin homojenlik varsayımların karşılanıp karşılanmadığı incelenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Bağımlı değişkenler arasında ilişkilerin doğrusal olup olmadığı saçılım grafikleri aracılığı ile incelenmiş ve her bağımlı değişken arasında doğrusallık varsayımının karşılandığı görülmüştür. Regresyonun dayandığı bir başka önemli varsayım ise bağımlı değişkenler arasında doğrusal bir ilişki olması (linearity) ancak bu ilişkinin yüksek olmasıdır (colinearity). Tahmin değişkenleri olasılığı kontrolü için tüm faktörlerde tolerans (TOL) ve varyans enflasyon faktörü (VIF) değerleri hesaplanmıştır. Tolerans değerinin .10'un altında, varyans enflasyon faktörü değerinin ise 10'un üzerinde olması bağımsız değişkenler arasında yüksek ilişki olduğunu belirtmektedir (Dormann ve diğ., 2013). Analiz sonucu, bu çalışmadaki tüm bağımsız değişkenlerin tolerans değerleri 0.62 ve 1.00; varyans enflasyon faktörü değerleri ise 1.00 ve 1.62 olarak bulunmuştur; bu da tahmin değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmektedir.

BULGULAR

Fitness liderlerinin tutkunluk, iş doyumunu ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonuçları (Tablo 1); uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk ile içsel iş doyumunu, dışsal iş doyumunu, genel iş doyumunu ve yaşam doyumunu arasında pozitif yönde ilişki olduğunu göstermektedir ($p < 0.01$). Uyumlu tutkunluk ile iş doyumunu alt boyutları arasındaki korelasyon 0.39 ile 0.60 arasında değişmektedir. Takıntılı tutkunluk ile iş doyumunu alt boyutları arasındaki korelasyonun ise 0.47 ile 0.61 arasında değişim gösterdiği görülmüştür (Tablo 1).

Fitness liderlerinin tutkunluk düzeylerinin iş doyumunu ve yaşam doyumlarını belirlemedeki rolünü saptamak amacıyla çoklu adimsal regresyon analizi yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgular, takıntılı tutkunluğun dışsal iş doyumunu ($R=0.61$; $R^2=0.37$; $F_{(1,198)}=115.84$; $p < 0.01$) alt boyutunun belirleyicisi olduğunu ve araların-

daki ilişkinin pozitif olduğunu ($\beta=0.61$; $p<0.01$) göstermiştir (Tablo 2). Regresyon analiz modeline uyumlu tutkunluk girmemiştir. Bu bağlamda, uyumlu tutkunluğun tek başına dışsal iş doymu ($\beta=0.03$; $p>0.05$) üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi olmadığı görülmüştür. Bunun yanında analiz sonuçları, uyumlu ve takıntılı tutkunluğun bir arada içsel iş doymu ($R=0.61$; $R^2=0.37$; $F_{(1,197)}=51.90$; $p<0.05$), genel iş doymu ($R=0.63$; $R^2=0.39$; $F_{(1,197)}=64.00$; $p<0.01$) alt boyutlarının ve yaşam doymunun ($R=0.64$; $R^2=0.41$; $F_{(1,197)}=68.57$; $p<0.01$) pozitif yönde belirleyicisi olduğunu göstermiştir (Tablo 2).

Yapılan çoklu varyans analizine göre, araştırmaya katılan fitness liderlerinin tutkunluk düzeylerinin cinsiyete göre (Hotelling's $T^2=0.03$; $F_{(2,195)}=2.56$; $p>0.05$) farklılık göstermediği ancak mesleki deneyimlerine göre (Hotelling's $T^2=0.08$; $F_{(2,195)}=7.38$; $p<0.05$) farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca, Cinsiyet x Mesleki Deneyim ortak etkisinin de tutkunluk için anlamlı olmadığı bulunmuştur (Hotelling's $T^2=0.01$; $F_{(2,195)}=1.18$; $p>0.05$). Fitness

liderlerinin tutkunluk düzeylerindeki mesleki deneyim farklılığını tespit etmek için takiben yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre uyumlu tutkunluk ($F_{(3,196)}=8.39$; $p<0.01$) alt boyutunda mesleki deneyime göre farklılık saptanmıştır. Mesleki deneyimi 5 yıl ve altı olan fitness liderlerinin uyumlu tutkunluk alt boyut puan ortalamalarının ($\bar{X}_{5yılvealtı}=5.32\pm 0.83$) 6 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip fitness liderlerinin ortalama puanlarından ($\bar{X}_{6yılveüstü}=4.92\pm 1.00$) yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

Araştırmaya katılan fitness liderlerinin iş doymularında cinsiyet ve mesleki deneyim farklılığı olup olmadığını test etmek amacı ile yapılan MANOVA sonuçlarında, fitness liderlerinin iş doymularının cinsiyete (Hotelling's $T^2=0.00$; $F_{(2,195)}=0.32$; $p>0.05$) ve mesleki deneyimlerine göre (Hotelling's $T^2=0.01$; $F_{(2,195)}=0.74$; $p>0.05$) farklılık göstermediği saptanmıştır. Buna ek olarak, Cinsiyet x Mesleki Deneyim etkileşimin de anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (Hotelling's $T^2=0.00$; $F_{(2,195)}=0.16$; $p>0.05$).

Tablo 1. Fitness liderlerinin tutkunluk, iş doymu ve yaşam doymu arasındaki ilişki

	İçsel İş Doymu	Dışsal İş Doymu	Genel İş Doymu	Yaşam Doymu
	r	r	R	r
Uyumlu Tutkunluk	0.60**	0.39**	0.55**	0.54**
Takıntılı Tutkunluk	0.47**	0.61**	0.58**	0.60**

** $p<0.01$

Tablo 2. Fitness liderlerinin tutkunluk düzeylerinin iş doymu ve yaşam doymularını belirlemedeki rolü

	Uyumlu Tutkunluk	Takıntılı Tutkunluk
	β	β
İş Doymu		
İçsel İş Doymu	0.50**	0.16*
(R=0.61; $R^2=0.37$; Adjusted $R^2=0.36$; $p<0.05$)		
Dışsal İş Doymu	0.03	0.61**
(R=0.61; $R^2=0.37$; Adjusted $R^2=0.37$; $p<0.01$)		
Genel İş Doymu	0.32**	0.38**
(R=0.63; $R^2=0.39$; Adjusted $R^2=0.39$; $p<0.01$)		
Yaşam Doymu		
Genel Yaşam Doymu	0.27**	0.44**
(R=0.64; $R^2=0.41$; Adjusted $R^2=0.40$; $p<0.01$)		

* $p<0.05$

** $p<0.01$

ANOVA sonuçlarına göre, fitness liderlerinin yaşam doyumlarında cinsiyet ($F_{(3,196)} = 0.65$; $p > 0.05$) ve mesleki deneyime ($F_{(3,196)} = 0.32$; $p > 0.05$) göre anlamlı fark olmadığı bulunmuştur.

TARTIŞMA

Bu çalışma, fitness liderlerinin tutkunluk düzeylerinin, iş ve yaşam doyumlarını belirlemedeki rolünün araştırılması ve tutkunluk, yaşam doymu ve iş doyumunun cinsiyet ve mesleki deneyimine göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacı ile yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda, fitness liderlerinin mesleklerine karşı geliştirdikleri takıntılı tutkunluğun dışsal iş doyumunu belirlediği görülmüştür. Analiz sonucu elde edilen bulgular ışığında, mesleklerini yaşamlarının odak noktası haline getiren, mesleklerine karşı katı tutum sergileyen, aşırı sorumluluk alan ve mesleki bilgi, çalışma saatleri gibi kavramların eksikliğinde suçluluk gibi duygulara sahip fitness liderlerinin; işlerinin ör-

gütsel yapısı, ücret tarifesini, ast-üst ilişkisi ve terfi gibi çevresel faktörlerinden kaynaklı doyumlarının yüksek olduğu ve işleştikten memnun oldukları söylenebilir. Buna paralel olarak, çalışma koşullarının zorluğu, işin ve gerekliliklerinin bireyin hayatında fazla yer kaplaması ve zaman zaman iş ile ilgili utanma, suçluluk, sosyal kabul görme kaygısı gibi olumsuz duygulanımlarının yaşanması; işlerine takıntılı tutkun olan fitness liderlerinin iş doyumunu olumsuz etkilemediği; aksine bu etmenlerin iş doyumunu üzerine olumlu etkileri olduğu söylenebilir. Bununla birlikte takıntılı tutkunluğa sahip olan fitness liderlerinin itibar, ast/üstlerle ilişkiler, yönetim şekli ve kazanç gibi işin çevresine ait (dışsal) olgular ile doyum sağladıkları söylenebilir.

Öte yandan, yapılan analizler fitness liderlerinin uyumlu ve takıntılı tutkunluklarının içsel iş doymu, genel iş doymu ve yaşam doymunu belirlediği ve aralarındaki ilişkinin pozitif olduğunu göstermiştir. Diğer bir deyişle, mesleklerine tutkun olan fitness liderlerinin iş ve yaşamların-

Tablo 3. Fitness liderlerinin tutkunluk, iş doymu ve yaşam doyumlarına yönelik betimleyici istatistikler

Cinsiyet		Mesleki Deneyim						
		Tüm katılımcılar		Kadın		Erkek		
Kadın	Erkek	5 yıl ve altı	6 yıl ve üstü	5 yıl ve altı	6 yıl ve üstü	5 yıl ve altı	6 yıl ve üstü	
Ort ± Ss	Ort ± Ss	Ort ± Ss	Ort ± Ss	Ort ± Ss	Ort ± Ss	Ort ± Ss	Ort ± Ss	
Tutkunluk								
Uyumlu	5.03 ± .88	5.23 ± .96	5.31 ± .83	4.92 ± 1.00	5.14 ± .87	4.89 ± .89	5.45 ± .79	4.95 ± 1.08
Takıntılı	4.49 ± 1.05	4.88 ± 1.15	4.70 ± 1.20	4.71 ± 1.01	4.37 ± 1.13	4.65 ± .92	4.98 ± 1.20	4.76 ± 1.08
İş Doyumu								
İçsel İş Doyumu	3.66 ± .54	3.72 ± .51	3.72 ± .53	3.65 ± .51	3.69 ± .58	3.61 ± .49	3.75 ± .49	3.68 ± .53
Dışsal İş Doyumu	3.48 ± .68	3.53 ± .58	3.51 ± .65	3.50 ± .59	3.51 ± .74	3.45 ± .60	3.52 ± .58	3.55 ± .58
Genel İş Doyumu	3.59 ± .54	3.64 ± .50	3.64 ± .53	3.59 ± .50	3.62 ± .58	3.55 ± .49	3.66 ± .49	3.63 ± .51
Yaşam Doyumu								
Yaşam Doyumu	24.55 ± 5.24	25.18 ± 5.79	24.96 ± 5.93	24.83 ± 5.06	24.66 ± 5.68	24.41 ± 4.68	25.20 ± 6.16	25.16 ± 5.37

dan doyum sağladıkları söylenebilir. Elde edilen bulgular incelendiğinde, fitness liderlerinin mesleklerine olan takıntılı tutkunluklarının yalnızca dışsal olgulardan doyum almayı sağladığı; ancak buna uyumlu tutkunluğa ait duygulanımlarının da eklenmesinin, yani genel çerçevede fitness liderlerinin mesleklerine bir bütün olarak tutkun olmalarının, dışsal olguların yanında bireylerin işin yapısı, alınan sorumluluklar, başarı ve terfi gibi işin niteliğinden de haz almalarını sağladığını söylemek mümkündür. Mesleklerine önem veren, yaşamlarında kimi zaman önceliği işlerine tanıyan, işini severek yapan, işinde iyi olmayı, bireysel olarak gelişmeyi aynı zamanda da tanınmayı, gelirlerini arttırmayı hedefleyen fitness liderlerinin genel çerçevede işlerinden memnun oldukları ve buna paralel olarak iş hayatını da kapsayan yaşamdan doyum sağladıkları söylenebilir. Elde edilen bulgular iş ve yaşam doyumunun bir bütün olarak anlamlandırıldığı (Dikmen, 1995) söylemini desteklemektedir. Tutkunluk ile iş doyumunu ve yaşam doyumunu arasında bulunan ilişki, literatürü kısmen destekler niteliktedir. Carbonneau ve diğ. (2008) öğretmenlerde tutkunluk ve iş doyumunu arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışma sonucunda, uyumlu tutkunluk ile iş doyumunu pozitif ilişkili; takıntılı tutkunluk ise ilişkisiz bulunmuştur. Rousseau ve Vallerand'ın 2008 yılında yetişkin bireylerin katıldıkları aktivitelere olan tutkunlukları ve iyi olma halleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada; iyi olma hali (yaşam doyumunu) ile uyumlu tutkunluk arasında pozitif, takıntılı tutkunluk arasında negatif ilişki bulunmuştur. Öte yandan, bu çalışma sonuçları, Stenseng ve diğ. (2011) farklı serbest zaman aktivitelerine katılan bireyler ile yürüttükleri ve tutkunluğun yaşam doyumunu ile ilişkisiz olduğu sonucuna ulaşan araştırma bulguları ile benzerlik göstermemektedir. Bu çalışma sonucunu kısmen destekleyen geçmiş çalışmaların yanında, elde edilen bulgulara paralel sonuçlara ulaşan çalışmalarda mevcuttur. Örneğin, öğrenci ve çalışanlar (Philippe ve diğ., 2009b) ile yapılan çalışma sonucunda, uyumlu ve takıntılı tutkunluğun yaşam doyumunu ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Amiot ve diğ. (2006) ise profesyonel hokey oyuncularının sahip oldukları uyumlu ve takıntılı tutkunluklarının, sporcuların buldukları farklı ortamlara uyum sağlamada yardımcı olacağını savunmuşlardır. Bu çalışma sonucunda elde

edilen bulguların ilgili literatüre kısmen destek vermesinin sebebinin örneklem gruplarındaki farklılıklar, tutkunluk geliştirilen aktivitenin çeşitli olması ve meslek olarak icra edilmemesi gibi farklılıklar olduğu düşünülmektedir.

Buna ek olarak, çalışmaya katılan kadın ve erkek fitness liderlerinin mesleklerine olan tutkunluklarının benzer olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular, Mageau ve diğ. (2009) tarafından çocuk ve gençlerle yapılan çalışma bulgularına paraleldir. Öte yandan, Philippe ve diğ. (2009a) kadın katılımcıların uyumlu tutkunluklarının erkek katılımcılardan, Philippe ve diğ. (2009a, 2009b) erkek katılımcıların takıntılı tutkunluklarının kadın katılımcılardan daha fazla olduğunu bulmuşlardır. Bu bulgular çalışmadan elde edilen bulgularla örtüşmemektedir. Çalışma bulguları arasındaki farklılığın sebebinin çalışma örnekleme olabileceği düşünülmektedir. Philippe ve diğ. (2009a, 2009b) farklı rekreatif etkinliklere katılan bireyler ile çalışmışlardır. Ancak bu çalışmaya aynı mesleğe sahip bireyler katılmışlardır ve ölçükleri ortak noktaları olan fitness mesleğini düşünerek tamamlamışlardır. Fitness sektöründe mesleki sorumluluklar, tamamlanması gereken eğitimler, çalışma saatler ve işin yapısı benzerdir. Hem kadın hem de erkek fitness liderleri tüm bu süreçlerden benzer şekilde geçerler. Çalışmaya katılan fitness liderlerinin mesleklerine olan tutkunluklarında cinsiyet farkının bu sebeple olmadığı düşünülmektedir.

Tutkunlukla ilgili olarak çalışmadan elde edilen bir diğer bulgu ise, mesleki deneyimi 5 yıldan az olan fitness liderlerinin uyumlu tutkunluklarının 6 yıl ve üzerinde mesleki deneyime sahip fitness liderlerine göre daha yüksek olduğunun bulunmasıdır. Bu bağlamda, çalışmaya katılan ve 5 yıldan az deneyimi olan fitness liderlerinin mesleki yaşamlarında işin niteliğine ve bireysel getirilerine daha çok önem verdikleri söylenebilir. Meslek olarak bakıldığında fitness eğitimcilerinin iş hayatlarındaki ortalama ilk 5 yılı, profesyonel eğitim alma, kendini geliştirme, farklı özel ya da grup dersleri konusunda özelleşme ve gerek genel mesleki bilgilenmede artış, gerekse de konulan hedeflere ulaşma amacı ile fazla çalışma ve alanda tutunabilme çabaları ile değerlendirildiği görülmektedir. Bu bağlamda, elde edilen sonuç olası olarak düşünülmektedir. İlgili literatürde

bireylerin mesleki deneyimlerine göre tutkunluk düzeylerinin karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmanın ikincil amacı doğrultusunda elde edilen bulgular, çalışmaya katılan kadın ve erkek fitness liderlerinin iş doyumlarının benzer olduğunu, mesleki deneyimin iş doyumunda bir farklılığa yol açmadığını göstermektedir. Günümüzde, fitness liderlerinin mesleki başarıya ulaşmalarında cinsiyetin değil mesleki bilgi ve iletişim gibi faktörlerin ön planda olduğu gözlemlenmektedir. Fitness liderlerinin hem kurumlar hem de egzersiz katılımcıları açısından tercih edilme nedenlerinin, yapılan kurum içi eğitimler, federasyonlar tarafından açılan eğitim sonunda alınan belgeler ve fitness liderlerinin mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Spor merkezleri bünyesinde açılan farklı spor programları, fitness liderlerinin yürüttükleri birebir dersler, örgütsel yapının şeffaf, yükseltme ölçütlerinin açıkça belirtilen ortak hedeflerden oluşması ve terfi koşullarının eşit olması bu konuya örnek teşkil etmektedir. Kelecek ve diğ. (2014) tarafından hakemlerle, Keser (2005) tarafından otomotiv sektöründe çalışan bireylerle yapılan araştırma bulgularını destekleyen bu sonuçlar; Yiğit ve diğ. (2011) tarafından emniyet personeli ile, Ünal ve diğ. (2001) tarafından hekimler ile yapılan araştırma bulguları ile ters düşmektedir. Yiğit ve diğ. (2011) meslek yaşamının başında olan bireylerde; Ünal ve diğ. (2001) ise mesleğinde ilerlemiş bireylerde iş doyumunun daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yaşam doyumunun bir parçası olduğu (Dikmen, 1995) düşünülen iş doyumuna benzer olarak, kadın ve erkek fitness liderlerinin yaşam doyumlarında farklılık görülmemiştir. Sporcu eşleri (Kara ve diğ., 2014), hakemler (Kelecek ve diğ., 2014) ve voleybol antrenör adayları (Baştuğ, 2009) gibi farklı örneklem grupları ile yapılan araştırma bulguları da bu çalışma sonucunu desteklemektedir. Öte yandan, öğrenci (Tuzgöl-Dost, 2007), kamu çalışanı (Dikmen, 1995), kamu ve özel spor işletmelerinde çalışan personel (Sığırı ve Kara, 2013) ve hekimler (Ünal ve diğ., 2001) ile yapılan çalışmalarda kadın katılımcıların yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışma sonuçlarındaki farklılığın ele alınan meslekler, mesleki sorum-

luluklar ve örgütsel yapılar olabileceği düşünülmektedir. Diğer yandan, elde edilen sonuçlar, meslek hayatlarının başında olan ya da yıllardır bu işi yapan fitness liderlerinin yaşam doyumlarının benzer olduğunu göstermektedir. Yaşama ilişkin beklentilerin karşılanması, ihtiyaçların giderilmesi, sosyal hayata dâhil olma, bireylerin hem fizyolojik hem de psikolojik algılarında fitness sektöründe kadın/erkek ya da eski/yeni olmanın fark yaratmadığı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, araştırılan olgu ya da olguların, toplumda belli bir andaki yaygınlıklarının belirlenmesi ve bu olgular arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacı ile kullanılan kesitsel araştırma tipinde planlanmış ve Ankara ilindeki fitness liderleri ile sınırlandırılmıştır. Çalışma sonucunda fitness liderlerinin mesleklerine olan tutkunluklarının iş ve yaşam doyumlarını belirlediği ve aralarındaki ilişkinin pozitif olduğu bulunmuştur. Bunun yanında, katılımcıların tutkunluk, iş doyum ve yaşam doyumlarında cinsiyet ve mesleki deneyim farkı bulunmamıştır. Gelecek çalışmalarda, bu çalışmada irdelenen tutkunluk, iş doyum ve yaşam doyum kavramlarının, tükenmişlik, mükemmeliyetçilik, iyi olma hali ve güdülenme gibi diğer psikolojik değişkenler ile ilişkisi incelenebilir. Aynı zamanda bu çalışmada ele alınan bu konunun kamu ve özel kurumda çalışan fitness liderleri ile çalışılması hem kurum hem de eğitim düzeyinin karşılaştırılması; buna ek olarak elde edilen bulguların sporcu, antrenör, yönetici gibi farklı meslek grupları ile karşılaştırılması bu çalışmanın gelecek çalışmalara önerisidir.

Yazar Notu: Bu çalışma 13. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sözel sunum olarak sunulmuştur.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Öğr. Gör. Selen Kelecek

Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Spor Bilimleri Bölümü

E-posta: skelecek@baskent.edu.tr,

selenkelecek23@gmail.com

Telefon No: 0312 246 66 77

Faks No: 0312 246 66 72

KAYNAKLAR

1. **Amiot CE, Vallerand RJ, Blanchard CM.** (2006). Passion and psychological adjustment: a test of the person-environment fit hypothesis. *Society for Personality and Social Psychology*, 32(2), 220-229.
2. **Baştuğ G.** (2009). Voleybol antrenör adaylarının empatik becerileri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 222-227.
3. **Baycan, A.** (1985). Farklı Gruplarda Çalışan Gruplarda İş Doymunun Bazı Yönlerinin Analizi. Doktora Tezi. Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
4. **Carbonneau N, Vallerand RJ, Fernet C, Guay F.** (2008). The role of passion for teaching in intrapersonal and interpersonal outcomes. *Journal of Educational Psychology*, 100(4), 977-987.
5. **Diener E, Emmons RA, Larsen RJ, Griffin S.** (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-5.
6. **Diener E, Lucas RE.** (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-303.
7. **Dikmen AA,** (1995). İş doymu ve yaşam doymu ilişkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 50(3-4), 115-140.
8. **Donahue EG, Rip B, Vallerand RJ.** (2009). When winning is everything: on passion, identity and aggression in sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(1), 526-534.
9. **Dormann CF, Elith J, Bacher S, Buchmann C, Carl G, Carre G, ve diğ.** (2013). Collinearity: a review of methods to deal with it and a simulation study evaluating their performance. *Ecography*, 36 (1), 27-46.
10. **Durak M, Şenol-Durak E, Gençöz T.** (2010). Psychometric properties of the Satisfaction with Life Scale (SWLS) among Turkish university students, correctional officers, and elderly adults. *Social Indicators Research*, 99 (1), 413-429.
11. **Gustafsson H, Hassmen P, Hassmen N.** (2011). Are athletes burning out with passion? *European Journal of Sport Science*, 1-9.
12. **Kara FM, Keleş S, Aşçı FH.** (2014). Sporcu eşlerinin yaşam doymu ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25 (2), 56-66.
13. **Keleş S, Aşçı FH.** (2013). "Tutkunluk Ölçeği"nin üniversite sporcuları için geçerlik güvenilirlik çalışması. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 80-85.
14. **Keleş S, Kara FM, Aşçı FH.** (2014). Hakemlerin Tutkunluk Düzeyleri, İş Doymu ve Yaşam Doymunun Belirleyicisi midir? *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 6(2), 74-80.
15. **Keser A.** (2005). İş doymu ve yaşam doymu ilişkisi: otomotiv sektöründe bir uygulama. Çalışma ve Toplum, 4 (1), 77-95.
16. **Köker S.** (1991). Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doymu düzeyinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
17. **Mageau GA, Vallerand RJ, Charest J, Salvy S, Lacaille N, Boufford T, ve diğ.** (2009). On the development of harmonious and obsessive passion: the role of autonomy support, activity specialization and identification in the activity. *Journal of Personality*, 77(3), 601-645.
18. **Philippe FL, Vallerand RJ, Andrianarisoa J, Brunel P.** (2009a). Passion in referees: examining their affective and cognitive experiences in sport situations. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 31 (1), 77-96.
19. **Philippe FL, Vallerand RJ, Lavigne GL.** (2009b). Passion does make a difference in people's lives: a look at well-being in passionate and non-passionate individuals. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 1(1), 3-22.
20. **Rousseau FL, Vallerand RJ.** (2008). An examination of the relationship between passion and subjective well-being in older adults. *International Journal of Aging and Human Development*, 66 (3), 195-212.
21. **Sığı Ü, Kara FM.** (2013). 2. *Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*. Spor İşletmelerinde Görev Yapan Personelin İş-Aile Çatışması ve Yaşam Doymunun Düzeylerinin Belirlenmesi. İzmir.
22. **Spector, P.** (1996). *Industrial and organizational psychology: research and practice*. New York: John Wiley.
23. **Stenseng F, Rise J, Kraft P.** (2011). The dark side of leisure: obsessive passion and its covariates and outcomes. *Leisure Studies*, 30 (1), 49-62.
24. **Stenseng, F.** (2008). The two faces of leisure activity engagement: harmonious and obsessive passion in relation to intrapersonal conflict and life domain outcomes. *Leisure Sciences*, 30 (1), 465-481.
25. **Tabachnick BG, Fidell LS.** (2007). *Using multivariate statistics*. (Fifth Edition). Boston: Allyn and Bacon.
26. **Tuzgöl-Dost M.** (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doymunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 132-143.
27. **Ünal S, Karlıdağ R, Yoloğlu S.** (2001). Hekimlerde Tükenmişlik ve İş Doymu Düzeylerinin Yaşam Doymu Düzeyleri ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 4 (1), 114.
28. **Vallerand RJ, Mageau GA, Ratelle C, Leonard M, Blanchard C, Koestner R, ve diğ.** (2003). Les passions de l'ame: on obsessive and harmonious passion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(4), 756-767.
29. **Vallerand RJ, Rousseau FL, Grouzet FME, Dumais A, Grenier S, Blanchard CM.** (2006). Passion in sport: a look at determinants and affective experiences. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 28 (1), 454-478.
30. **Wang CC, Chu YS.** (2007). Harmonious passion and obsessive passion in playing online games. *Social Behaviour and Personality*, 35(7), 997-1006.
31. **Weiss DJ, Davis RV, England GU, Loftquist LH.** (1967). *Manual for the Minnesota Satisfaction Questionnaire*. Minnesota studies in locational rehabilitation XXII, Minneapolis University of Minnesota, Industrial Relations Center, Word Addegment Project.1-125.
32. **Yelboğa, A.** (2007). Bireysel demografik değişkenlerin iş doymu ile ilişkisinin finans sektöründe incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 1-18.
33. **Yetim Ü.** (1991). Kişisel projelerin organizasyonu açısından yaşam doymu. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
34. **Yiğit R, Dilmaç B, Deniz ME.** (2011). İş ve yaşam doymu: Konya Emniyet Müdürlüğü alan araştırması. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(3), 1-18.